

Hivatali rendszerünk.

Irta: *Lonkay Antal*, m. kir. főerdész.

Az üzemtervi munkálatok egyszerűsítése érdekében megindult s a legszebb reményekkel kecsegtető mozgalom bátorít fel arra, hogy hivatali rendszerünknek szintén igen szükséges egyszerűsítésére hívjam fel a figyelmet. Ne tekintse e felszólalásomat senki feltűnési viszketegnek, ez csak egy hivatásos, pályáját szerető, egy állomáshelyen 14-ik éve szolgáló, tehát már elég tapasztalattal bíró erdőgondnoknak őszinte nézete, mely nem akar minden tekintetben irányadó lenni, csak meghallgatást kér és mások, hivatottabbak hozzászólása után, üdvös eredményt remél.

Az erdészeti pálya, mint az ősfoglalkozások egyik ága, államgazdasági szempontból a produktív pályák közé tartozik s mint ilyen, célját csak akkor éri el, ha annak művelői idejüket tényleg produktíve használják fel.

Vajjon mi, akik a kincstári erdészethnél szolgálunk, megfelelünk-e ennek a követelménynek?

A kincstári erdőtiszték általában irodai munkával tul vannak terhelve; bármely csekélységet, amely papírra kerül, legelőbb az erdőgondnokságok dolgozzák fel, az erdőgondnokok munkáit ismét az erdőhatóságoknál alkalmazott központi erdőtiszték összegezik. A legfontosabb gazdasági kérdésekben is, miket a helyszínén lehetne a legjobban és legegyszerűbben elintézni, az íróasztalnál kapacitáljuk egymást, mert a sok irodai munka miatt a központi tisztviselőknek alig jut idejük az ellenőrzések teljesítésére, az erdőgondnokok pedig szintén a sok irodai munka miatt kénytelenek a legfontosabb gazdasági munkák vezetését is az erdőőrökre bízni, akik között vannak igen jól alkalmazhatók, de nagy részök megbízhatatlan, vagy

a legjobb akarat mellett sem képes a megbízatásnak úgy, amint kellene, megfelelni.

Szerény véleményem szerint az erdőgondnokoknak az irodai teendőkből teljesen elég lenne az üzemnyilvántartás és a számadások vezetése, továbbá terveknek, költségvetéseknek és költség számadásoknak a készítése.

Hogy egyéb irodai teendők mellőzhetők legyenek, terjessze be minden erdőgondnok számadásainak havi eredményeit az erdőhatósághoz, mely ezeket *erdőgondnokságokként külön-külön* könyvekben iktatván, rendelkezésére fog állani minden adat s nem kell majd minden csekélység miatt az erdőgondnokságot megkérdeznie. Ilyen nyilvántartások mellett elmaradhatna az anyagszámadások, leltár számadások s több efféléknek időnkénti sommás betérjesztése és felülvizsgálása, mert a havonkénti számadások mindjárt okmányolhatók s az erdőszámvevőségek által véglegesen felülvizsgálhatók lennének.

A havonkénti anyagszámadásnak a teljes okmányolhatása csak annyiban ütköznék nehézségbe, hogy a fakihordási jegyeket mindjárt a hónap végén nem lehetne a számadáshoz mellékelni; de ezen úgy lehetne segíteni, hogy az anyagszámadások mindenkor egy hónappal később, például a január havi nem február, hanem márczius elején és így tovább akkor terjesztetnének be, amikor a fakihordási jegyek másodpéldányai az erdőgondnoksági irodába visszakerültek, vagy azok esetleges elvesztése bizonyossá lett.

A számadásokat az erdőgondnokságok mindenkor két példányban terjesztenék be, hogy egy-egy jóváhagyott példányt visszakapjanak.

E javaslatra azt lehet ellenvetni, hogy a számadásoknak havonként két példányban való betérjesztése is sok

irodai munkát adna. Ez igaz, de az erdőgondnok most is köteles számadásait havonként lezárni, azoknak két példányban való beterjesztése már gépies munka, mit az irodai erdőlegény végez el; de ha a beterjesztett számadások alapján az erdőhatóságoknak az erdőgondnokéval teljesen megegyező számadásai lesznek, nem szükséges az erdőgondnokot minden egyes esetben megkérdezni, nem kell az erdőgondnokoknak kimutatásokat és kivonatokat szerkeszteniök, mert az erdőhatóságok minden adatnak birtokában lesznek.

Az erdőhatóságoknál erdőgondnokságokként nyitandó számadásokat az erdőhatóságoknál alkalmazott ügyes altisztek vezethetnék, akik kívánatra és az ugyanazon munkával való folytonos foglalkozással megszerzett gyakorlatossággal bármikor s az erdőgondnokok és központi erdőtiszték minden megterhelése nélkül állítanának össze kimutatásokat.

A számvevősegeknél most is alkalmaznak altiszteket, akik, ha egyszer begyakorolták magokat, igen jól használhatók s kötelességöket azzal az ambícióval teljesítik, mely őket magasabb értelmiséget feltételező munkájoknál fogva társaik fölé emeli.

Árveréseket vagy az erdőhatóság székhelyén, vagy egy kiküldöttje által az erdőgondnokság székhelyén az erdőhatóság tartson, legyenek minden egyes tárgyra vonatkozólag kész szerződési nyomtatványok, melyeknek üres helyei kitöltetvén, mindjárt az árverés után a legtöbbet ígérővel köttessék meg a szerződés is, s a letett bánatpénz, biztosíték, bér vagy vételár szállíttassék be azonnal az erdőhatóság házi pénztárába. A szerződés jóváhagyása után annak egy másolata adassék ki az erdőgondnoknak; de fel kellene menteni az erdőgondnokokat a szerződések

nyilvántartásától s a szerződő felekkel való levelezéstől,*) mert az erdőhatóság maga is vezet a szerződésekről nyilvántartást, s azzal a munkával, amivel utasítja az erdőgondnokot a szerződő félnek erre vagy arra való felhívására, utasíthatja egyenesen a szerződő felet is. Az erdőgondnoknak elég a szerződést ismerni és annyit tudni, hogy a szerződő fél megfelelt-e fizetési kötelezettségeinek.

Egyszerűsíteni kellene az évi jelentés kimutatásain.

Egyszer egy közgazdasági írónak olvastam a közleményét a földmívelésügyi miniszternek évi jelentéséről. Leírta rövid kivonatban az összes gazdasági ágak évi munkálkodását, a kincstári erdőszet évi működéséről azonban azt jegyezte meg, hogy az csak madártávlatból nézhető, erről kivonatos értesítést nem adhat. Oly komplikáltak eme kimutatásaink, hogy nemcsak a laikus, de a szakember is alig képes azokon eligazodni, tehát azt a célt, hogy a kincstári erdőszet működésének híú képét adják, nem érik el.

Ezek jóval egyszerűbbek lehetnének, s legnagyobbbrészt az üzemnyilvántartások által pótolhatók volnának, melyeket az erdőgondnokok időről-időre ugys beterjesztik az erdőhatósághoz, minek következtében az erdőgondnokoknak az évi jelentés összeállításával sem kellene bajlódniók, mert az erdőhatóságnak ugys a legtöbb adat rendelkezésére áll.

Az évi pénzelőirányzatok összeállításakor, mivel az erdőhatóságoknak az adatok nagy része ugys kezében lenne, tisztí értekezletet kellene összehívni s a még hiányzó adatokat szóbeli tárgyalás útján kiegészíteni.

*) Ez aligha volna ily általánosságban keresztül vihető, sőt bizonyos tekintetben az erdőgondnok hatáskörének csorbitását jelentené. Szerk.

Ugyan e tisztí értekezleten volna elintézhető mindaz, amit eddig az év elején tartott tisztí értekezleteken intéztünk el. Végül az erdőhatóságoknak minden erdőgondnokság jogi- és birtokviszonyaira vonatkozó törzskönyvekkel kellene ellátva lenniök, hogy e tekintetben felmerülő kérdéseknél se kelljen minduntalan az erdőgondnokokat megkérdezni és kimutatások szerkesztésére kötelezni.

Eme egyszerűsítésekkel nemcsak az erdőgondnokok, de az erdőhatóságok irodai teendői is nagyon megapadnának, mert amíg eddig az erdőhatóság az ő kimutatásait az erdőgondnokságok kimutatásai alapján állította össze s igen gyakran csak nehézségekkel, mert rendszeren egy-egy kimutatást újból való szerkesztés vagy felvilágosítás adása végett vissza kellett küldeni, addig, ha minden adat rendelkezésre áll, az erdőhatósághoz beosztott altisztí személyzet a kimutatásokat pontosan és gyorsan állíthatja össze s az erdőhatóságnál alkalmazott, rendszerint idősebb és tapasztaltabb tisztí személyzetnek módjában fog állani az erdőgondnokokat *nemcsak ellenőrizni, hanem a gyakorlati gazdálkodásba is tényleg befolyni*. Ez oly módon történhetnék, hogy minden erdőgondnoksághoz két-kéthetenként egy-egy központi tisztviselő küldetnék ki, aki nemcsak ellenőrzéseket teljesítene, hanem megtekintené részben vagy egészben az erdőgondnokság gazdálkodását, tájékozná magát a helyszínén mindenfelől, részletenként bejárna az erdőgondnokság ama helyeit is, ahol kezelés nem folyik, hogy az erdőgondnokokat esetleg olyan munkálatok teljesítésére is utasíthassa, a melyek erdőfelújítási, erdőápolási vagy védelmi szempontból szükségesek.

Ilyen kéthetenkénti bejárások alkalmával a központi tisztviselő elhozná magával mindama ügyiratokat, melyeknek elintézése céljából az erdőgondnok véleményére van

szükség, valamint meghallgatná az erdőgondnoknak ama jelentéseit, melyeket ez különben írásban volna kénytelen megtenni, az erdőgondnok részére hozott fontosabb utasításokat beírni az erdőgondnokság intézkedési könyvébe s hazatérve a hivatalfőnöknek kimerítő jelentést tennie.

A kéthetenkénti kirándulásokkal a központi közegek olyan tájékozottságot szereznének az erdőgondnokságok kezeléséről, mint magok az erdőgondnokok. E tájékozottságnak a fontossága eléggé meg nem becsülhető.

Minden új erdőgondnok addig, míg az erdőgondnokság viszonyaival megismerkedik, némileg tapogatódzik, de ha egy a viszonyokkal teljesen ismerős, tapasztalatokban gazdag, idősebb szakember vezeti be a szolgálatába s rövid időközökben tanácsával támogatja, az előbb már megkezdett leghelyesebb gazdálkodási irány minden fennakadás nélkül fog tovább folyni. A viszonyokat teljesen ismerő központi közeg a még tapasztalatlan kezdő erdőgondnokot bevezeti s megelőzi olyan hibáknak és balfogásoknak a megtörténtét, amelyeket később nehezen lehet helyrehozni s amilyenek most, amikor az erdőgondnokok ugyyszólván teljesen magokra vannak hagyva, nem rossz akaratból, hanem a viszonyok nem ismerése miatt gyakran megtörténnek.

Ilyen eljárással lehetne ott, a hol ahhoz a feltételek megvannak, a belterjes gazdálkodásra áttérni, mert az erdőgondnoknak ideje lenne a belterjes gazdálkodással járó sokoldalu erdei teendők végzésére, ideje lenne mindenre felügyelni, minden munkát személyesen vezetni. Most, a hol sokoldalu a gazdálkodás, ezeket a teendőket az erdőgondnok az erdőőrökre kénytelen bízni, mert ha efféle tevékenykedésben nagyon az erdőn felelji magát, az irigység sárga színében megjelenik valamely kimutatás

beterjesztését sürgető portómentes levelezőlap, mintegy azt modva: jó fiu te tévedsz, mert te tulajdonképen nem vagy gazdálkodó erdész, te csak zöldre festett hivatalnok vagy; vissza az irodába dolgozni!

A központi közegek azzal, hogy az erdőgondnokságok gazdálkodásába befolynának, gyakorlati ismereteiket tovább gyarapítanák, az erdőgondnokok pedig az intenzívebb folytonos gyakorlati foglalkozásban, a szerint, amint a kezelés egyik vagy másik ágát üznék nagyobb kedvvel és figyelemmel, a kezelés eme ágainak gyakorlásában ügyes ujitásokat hoznának be, amelyeket a központi közegek a többi erdőgondnokokkal közölve s ott életbeléptetve, idővel kifejlődnék a mi viszonyainknak és éghajlatunknak megfelelő magyar erdőgazdaság.

Valljuk meg az igazat, eddig még mindég külföldi példákat utánozunk és másolunk s habár illő és kell a külföldtől tanulnunk, de cselekvésünk mértéke mindenkor a mi viszonyaink, a mi magyar temperamentumunk, a mi magyar lelkesedésünk legyen.

Az emberi tevékenység bármely terén, ahol csupán csak kötelességeket teljesítenek, haladásról szó sem lehet; a haladás első feltétele a lelkesedés, mely a kitűzött ideális célzt még a kötelességteljesítésen túl is kiterjesztett igyekezettel éri el. A munkaerő nem célirányos lenyűgözése azonban nem lelkes férfiakat, hanem közönséges malomtaposókat nevel. Az is bizonyos, hogy a lelkesedés buzdító hatása s ha majd idő és körülmények megengedik, nem kell egyéb, csak helyenként egy-egy lelkes férfiú fejtsen ki fokozottabb tevékenységet, a lelkesedés, mint vízbe dobott kövek után a hullámgyűrűk, tovább fog terjedni s a magyar erdészetet jótékony mozgásba hozni.

Önként felmerül az a kérdés, hogyha majd az irodai

teendők a minimumra apadnak, mit tegyenek azok az erdőgondnokok, akiknek igen csekély a kezelési teendők s mit tegyenek a központi hivatalokhoz beosztott fiatal erdészek?

A földmívelésügyi minister ur egyre-másra adja ki a hal, gyümölcsfa, eperfa, kosárfonó-fűz, méh stb. tenyésztését ismertető népies munkákat, ingyen osztogatja a halpetét, a vadgyümölcs-csemetéket, eperfácskákat és füzugványokat. E népies munkákat rendesen mi is megkapjuk s azt hiszem nem azért, hogy csak a leltárszámadásunkban nyilvántartsuk, hanem, hogy azokból okulva, saját hatáskörünkben mindent megtegyünk eme közgazdasági ágazatok felvirágoztatására. Az „Országos Erdészeti Egyesület“ a házi faipar meghonosításán fáradozik, de minden igyekezete sikertelen marad, ha mi, a gyakorlat terén működő szaktársak, tétlenek leszünk. Aho tehát az erdőgazdaságot csak külterjesen lehet folytatni, ahol a fa-termelés alig ad jövedelmet, fogjunk hozzá a szerint, amint egyiknek vagy másiknak felelnek meg inkább a viszonyok, az előbb említett közgazdasági ágazatok műveléséhez; figyeljük meg a nép hajlandóságát, mivel foglalkozik nagyobb előszeretettel s ha e tekintetben tájékoztuk magunkat, lássunk az előbb említett melléktermelési ágak felkarolásához s ha a munkálkodásunk nem ötletszerű, hanem céltudatos, a központokból is vezetett és továbbfejlesztett működés lesz, kezeltfogva a Kárpátoktól Adriáig és vissza s így édes hazánkat mintegy átölelve, olyan eredményeket fogunk elérhetni, a melyek a magyar erdészetet mindenekfelett tiszteltté és becsültté fogják tenni.

A kezelésünk alatt álló legelőkön, réteken, szántókon, havasokon üzött mintagazdasággal nyujtsunk követendő példát a népnek, melyet gazdasági szaktanácsokkal ellátni, egyik legszebb feladatunk lehet.

Az előbb felsorolt melléktermelési ágakkal azonban ne csak ama szaktársak foglalkozzanak, akiknek külterjes gazdálkodásokban erre több idejük van, de azok is, akik a túl sok irodai munkától felszabadulva, belterjes erdőgazdálkodást fognak üzni s hogy azt tehessék, addig is, míg a belterjes gazdálkodásra alkalmas, több üzemosztályu erdőgondnokságok *kisebb erdőgondnokságokká lesznek átalakíthatók*, osztassék be ezen erdőgondnokságokhoz a most a központban alkalmazott fiatal erdőtisztek nélkülözhetővé váló része, hogy a rendszeresített erdőgondnok vezetése mellett egy-egy erdőttestet kezeljenek vagy valamely üzemet vezessenek.

Hallal Románia, gyümölcsössel Tirol, Stájer és Olaszország látnak el bennünket, házi iparcikkeket nagyrészt szinten a külföldről szerzünk be. Legyünk hát rajta, hogy egy patak se maradjon hal nélkül, gyümölcsfákkal még a legelők is be legyenek ültetve, a saját vesszőnkől fonott, magyar ember készítette kosarakban, magyar fából saját véreink által készített hordókban és rekeszekben szállítsák a gyümölcsöt, terjedjen el a felvidéken a gyümölcsbor készítése s nem baj, ha végeredményül még a sertéseket is aranyranettel fogják etetni. Neveljünk, ahol lehet eperfacsemetéket, tanítsuk meg a népet ott, ahol egyebet nem tehetünk nemcsak a rendes, de a vándor méhészetre is, hogy a távol fekvő vágások viránya se maradjon felhasználatlanul. A külföldi házi ipar-, gyümölcs-termelő és egyéb telepeket csakis ilyen következetes igyekezet hozta létre, mert a nép mindaddig, míg rendes foglalkozásával csak a mindennap kenyeret keresi meg, indolens és tunya, de ha a rendes foglalkozáson kívül csekély fáradsággal nem remélt jövedelemhez juthat, igyekvő, szorgalmas, józanéletű és takarékos lesz.

Földmivclésügyi miniszterünk önzetlen és áldásos tevékenységet fej ki a nép anyagi jólétének előmozdítása érdekében. Mi erdészek sem maradhatunk hátra, de hogy e tevékenységben kivehessük részünket, időre van szükségünk. Most csak kapkodás az életünk, szorosan vett kötelességeinket sem teljesíthetjük, mert vagy az irodát vagy az erdőt hanyagoljuk el s ott, ahol csak valamivel többoldalú a kezelés, nem egy átlagos ember, de egy szellemileg zseniális, fizikailag Herkules erejű és kitartásu ember sem képes kötelességének minden tekintetben megfelelni s közel igaz az a mondás, hogy egy erdőgondnokot egy kis rosszakarattal bármikor akár el is lehet csapni.

Közleményem végéhez értem s aki a czim után ítélve azt hitte, hogy forradalmat akarok, erősen csalódott. Nem igyekszem alapokat döngetni, megmaradok a mai, valljuk be őszintén, meglehetősen autokratikus rendszer mellett s csak annak a keretén belől kérek olyan változtatásokat, melyeket jóakarát mellett egy körrendelettel életbe lehet léptetni.

A szávamenti tölgyerdők vágásainak érték-megállapítása.

Irta: Kozarac József, kir. főerdész.

Az utolsó két év alatt a tölgyfavágások értékesítése annyira megnehezült, hogy az eladás alá kerülő vágások alig 60—70%-a volt eladható. Ez különösen a bródi, péterváradí és gradiskai volt kerületek szávamenti erdeire vonatkozik.

Az erdőbirtokosok ennek okát az általános gazdasági válságban keresik, ellenben a fakereskedők ezt oknak csak másodszorban ismerik el; elsősorban pedig a tulmagas becsléseknek tulajdonítják az eladás nehézségeit.

A fakereskedők állításuk helyességének igazolására azt a